06/10/2019

Посланица поводом осамстогодишњице аутокефалности Српске Православне Цркве (1219-2019)

И Р И Н Е Ј,

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, СА СВИМ АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМ СИНОВИМА И КЋЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ, ПОВОДОМ ОСАМСТОГОДИШЊИЦЕ ЊЕНЕ АУТОКЕФАЛНОСТИ, УПУЋУЈЕ БЛАГОСЛОВ, ПОЗДРАВ И ОВУ САБОРСКУ ПОСЛАНИЦУ

Благодат Господа нашега Исуса Христа
и љубав Бога и Оца и заједница Светога Духа
да буде са свима вама (II Кор. 13, 13).

У овој благословеној години испуњени смо светим осећањима и неизрецивом радошћу зато што нас је Господ удостојио да у њој саборно, сви заједно, архијереји, свештенство, монаштво и богољубиви народ, прославимо велики јубилеј – осамстоти рођендан наше Српске Православне Цркве! Тачно пре 800 година залагањем Светога Саве, највеће и најзначајније личности у историји нашег народа, Српска Православна Црква је добила своју самосталност,

односно аутокефалију.

Свети Сава је толико тога урадио за шездесетак година свог овоземаљског живота да свако ко се удуби у његов живот, само надахнут благодаћу Божјом може да наслути одакле треба да започне своје казивање. Због тога и ми, српски архијереји и његови наследници, прибегавамо молитви коју је његов хагиограф и химнограф Теодосије уплео у акростих канона Светом Сави: *Саву да похвалим, знања, Боже мој, даруј ми*!

Тако надахнути, ми вашу љубав подсећамо на значај Савиног дела. Он је издејствовао аутокефалност Српској Цркви и као њен први Архиепископ организовао њен духовни живот у једанаест епархија, са многобројним манастирима и протопопијатима. Он је преусмерио развој српске сакралне архитектуре изградњом храма Спасовог у Жичи и отворио нове хоризонте српског живописа сликарским програмима Студенице и Жиче. Он је отац српске књижевности као писац *Житија Светог Симеона* и аутор писама и беседа. Он је утемељио српско црквено право како типицима за Карејску испосницу и манастире Хиландар и Студеницу тако и чувеним Законоправилом (Номоканоном) и хрисовуљама које је са оцем и братом писао. Он је обављао важне државне и дипломатске мисије са Бугарима и Угрима, неговао добре односе са источним патријаршијама, одржавао деликатне црквено-
-политичке односе са Римом и био пионир међурелигијског дијалога са исламом. Он је подигао или као други ктитор обновио и великодушно даривао манастире Хиландар, Ватопед, Ивирон, Велику Лавру, Каракал, Ксиропотам и Филотеј на Светој Гори, Жичу, Милешеву и студеничке испоснице у Србији, манастире и цркве у Јерусалиму, Витлејему, Александрији и Солуну, као и у Риму и Баriју. Он је поставио темеље српске медицине оснивањем болницâ у Хиландару и Студеници. Он је неуморно радио на просвећивању свог народа светлошћу јеванђелске истине. Он је код Срба неуморно развијао љубав према богослужењу, показавши им, својим примером, обједињен молитвени подвиг заједничке и појединачне молитве, као и љубав према богослужбеним традицијама преднемањићке Србије, Свете Горе, Цариграда и Јерусалима.

Браћо и сестре! Осећајући одговорност пред значајем личности и догађаја који прослављамо, ми, архијереји Српске Православне Цркве, упућујемо вам ову посланицу да бисмо истовремено, заједно са вама, поделили радост ове значајне годишњице и, на основу пажљивог сагледавања и правилног разумевања времена и околности у којима је Свети Сава остварио ово велико дело, сагледали и разумели и околности времена у којем ми данас живимо.

Подсетимо се: наши преци су крштавани постепено, током столећâ, све до деветог века. У тим временима, као и у данашњем времену, области насељене Србима биле су у погледу државне управе раздељене и разједињене. Црквена, пак, управа у Рашкој била је под јурисдикцијом Охридске Архиепископије, а западни српски крајеви су били под снажним утицајем Латинâ, те је духовна подвојеност и подељеност у народу била још израженија.

Почетком 13. века, када је великог жупана Стефана Немању на престолу већ стабилне државе, која је по први пут објединила скоро све српске земље, наследио његов син Стефан Првовенчани, Србија, чији положај, величину и углед уважавају и Исток и Запад, коначно постаје хришћанска краљевина. Млада краљевина је поставила политичке оквире и дала замајац узрастању и ширењу православне вере и стварању чвршћих институционалних оквира Српске Цркве и државе. То ће у једном значајном тренутку Свети Сава цару Теодору Ласкарису рећи знаменитим речима којима је започела његова мисија стицања аутокефалије: „Скрбно и печално ми је, царе, јер моја земља нема свог архиепископа; а још и многе земље су около отачаства ми у области државе наше, но нису напредне божаственим исправљењем“.

Српски народ се у то време – баш као и данас – налазио на географској, духовној и политичкој вододелници Истока и Запада. Но, то није спречило него је надахнуло Светог Симеона Мироточивог и његове свете синове Саву и Стефана Првовенчаног да мудро и благоразумно воде двоједини брод српског народа, брод Српске Цркве и српске државе, кроз Сциле и Харибде сукобâ Истока и Запада који нису били мањи од ових данашњих.

Свети Сава је знао да се духовно и културно просвећивање верних може остварити само уколико се образује довољан број способних и своме народу оданих епископа, свештеника и монаха, под једном црквеном управом. Без јединственог црквеног оквира и јединственог духовног простора, суштинска пастирска служба Цркве спасењу у његовом отачаству и његовом народу напросто није била могућа. У таквим политичким околностима, било је

неопходно да Црква буде самостална, аутокефална.

Због тога Светитељ, надахнут љубављу према своме роду, уз сагласност брата, светога краља Стефана Првовенчаног, доноси једну од најважнијих одлука у историји српског народа. Он, у доба када је православно Источно Римско Царство распарчано и прегажено, када крсташке хорде огњем и мачем успостављају у престоном Цариграду Латинско Царство и постављају свог, латинског патријарха, одлази византијском цару и цариградском патријарху, тада избеглицама у малоазијском граду Никеји. Тамо од њих, поштујући у потпуности канонски поредак Православне Цркве, добија пуну аутокефалију за Цркву у свом народу, сâм поставши први А*рхиепископ свих српских и приморских земаља*.

То описује Савин хагиограф јеромонах Доментијан следећим речима: „...И свемоћном силом Божјом, и уз Божју помоћ имајући све могуће, испроси благослов од часнога патријарха и од свега сабора васељенскога, да више не иде други архиепископ у васељену на освећење, но само његово помињање међу првима, и да самоосвећено буде отачаство његово као што је Божјом помоћу и самодржавно. По истом чину и ово сатвори, да је са обе стране безбрижно, но да се састане тај сâм архиепископ са сабором својих епископа и тако да освећују себи архиепископа.”

У Никеји, у храму Премудрости Божје, у којем су одржани први и седми васељенски сабор, Свети Сава је 1219. лета Господњег, као најсветији изданак свога рода, хиротонисан и постављен за првог поглавара нове аутокефалне помесне Цркве.

Добијање аутокефалије за Српску Цркву десило се напоредо са учвршћивањем и развојем средњовековне српске државе, тако да је један првенствено црквени догађај имао и велики политички значај. Области са различитим политичким традицијама, окупљене у једну државу, сада су повезане у јединствену духовну целину. Несумњиво је да је Свети Сава, тражећи аутокефалију, имао у виду и национални, државни интерес српског народа. Због тога је већ на повратку из Никеје у Србију уредио Законоправило (Номоканон), књигу која је уз црквено-канонска правила обухватала и грађанско-правне норме. Не треба, међутим, губити из вида чињеницу да је то чинио првенствено из духовних и пастирских мотива. Свети Сава је знао да у датим историјским околностима само административно самостална Црква може да омогући ваљану и трајну евангелизацију, духовни напредак и верско утемељење његовом народу и отачаству.

При томе, за Светог Саву, као и за пуноћу Цркве Христове у свим временима, за разлику од државног суверенитета и устројства било какве људске организације и институције у овом свету, административна самосталност Цркве није значила њено издвајање, затварање и изолацију. Напротив! Она је увек подразумевала остајање у заједници, јединству и љубави са свим помесним Црквама Божјим у свету које исповедају праву, православну веру.

Суштински црквени садржај и канонски смисао аутокефалије састоји се у томе да епископски сабор одређене црквене области има право да самостално бира свог поглавара, своју главу, односно првојерарха или предстојатеља, а да он потом бива прихваћен и признат од свих других поглавара самосталних Цркава. Аутокефални статус значи да једна Црква не зависи од неког већег црквеног центра, односно да одлуке њене јерархије не подлежу одобрењу или потврди од стране другог, њој надређеног, црквеног центра.

Управо је то, давне 1219. године, Свети Сава за Српску Православну Цркву издејствовао од патријарха Манојла II Харитопулоса Сарантена и византијског цара Теодора I Ласкариса. Српска Црква је добила сопствени архијерејски сабор, а он сâм је признат за њеног предстојатеља. Дакле, за питања у јурисдикцији и надлежности помесне Српске Цркве ни Свети Сава ни његових осамдесет и један наследник на архипастирском трону нису тражили нити траже сагласност или пристанак Цариградске или било које друге Цркве. Зато је овај догађај вододелница која рачва српску историју на ону пре Светог Саве и на ону после њега.

Плодови тог великог догађаја су непобитни и далекосежни. Они обележавају сву нашу историју у свим областима живота, науке, културе, духовности и државности – једном речју, идентитета и самог историјског бића и опстанка нашег народа. Под окриљем аутокефалне Цркве, архиепископ Сава, са седиштем у манастиру Жичи, успева да покрене све стваралачке снаге народа, да одушеви, да понесе, да упали огањ вере и унесе Јеванђеље Христово у сваку душу, у све односе, у васцели народни живот. У томе је тајна духовног, материјалног и политичког успона Србије у средњем веку. У томе је тајна златних векова српске средњовековне државе. Тај успон је плод ангажовања свих најбољих, добро организованих и обједињених снага народа, покренутих јединством вере, мисли, речи, дела и циља.

Захваљујући опредељењу Светога Саве омогућено је и довршено идентитетско уобличавање и сазревање српског народа, а црквеном самосталношћу и потоњим духовним плодовима које је она дала пројављено је његово црквено, културно и национално пунолетство. То Савино опредељење формирало је посебан, нама Србима бескрајно драгоцен, Светосавски Завет, Христов Нови Завет остварен у историјском искуству српског народа, Завет безграничне жртвене љубави према свом народу, његовој Цркви и његовој држави, према истини, правди и слободи. Из тог Завета изникао је и потоњи Косовски, светолазаревски Завет, као и сва друга, у одсудним временима заветна опредељења и дела српског народа. Захваљујући томе, преживели смо и победили сијасет искушења и невоља које су пратиле, а, како видимо, и данас прате историјску судбину нашег народа: преживели смо вишевековно ропство под Османлијама, албанску Голготу и страховити покољ становништва у Првом светском рату, небивале злочине окупаторâ и њихових савезника у Другом светском рату… Сетимо се само најмонструознијег стратишта тог мрачног доба, логора Јасеновца, али и многих других, њему сличних стратишта, као и страшног грађанског рата

који је паралелно текао током нацистичке окупације!

Верност Светосавском Завету омогућила нам је да преживимо, али и да не поклекнемо. Није довољно само преживети, поучава нас Завет: треба усправно стајати! Преживели смо и терор и егзекуције обезбожених Срба над сопственим народом, његово цепање на нове, тобожње нације, арнаутске побуне и злочине од давних турских до наших времена, као и различита искушења на крају другог и почетку трећег миленијума, све време остајући усправни.

У знаку Распећа и Васкрсења Христовог налази се сав живот и историјско трајање нашег народа и наше Цркве. Страдале су светиње и са њима културна и историјска добра. Но и поред тога светосавски дух чини да и даље, у истој мери, Црква ствара, преображава и спасава своју децу. Зато се у нади молимо да верност светосавском *Путу који у живот води* и Светосавском Завету оспособи српски народ да очува своју свету и заветну покрајину, Косово и Метохију, своју милу Боку и поносну Црну Гору, као и све оне друге крајеве и земље над којима су се надвиле руке силникâ овога света са циљем да их насилно и неправедно отму.

Од временâ у којима је Свети Сава стекао аутокефалију па до данас прошло је осам векова, а духовна снага наше Цркве чврсто и непромењиво усмерава све велике догађаје у историји српског народа. Штавише, без ње као носиоца и сведока вечних истина и непресушне духовне снаге, наша историја и наш опстанак на тлу увек немирног Балкана, раскрсници многих етничких кретања, духовних и културних утицаја и разних освајачких амбиција, не може се ни замислити. Наш народ у највећем периоду своје историје није био обједињен унутар истих државних граница, па ипак није изгубио свој идентитет, јер га је чврсто укотвио у Цркви. Тако и данас, тамо где је присутна у српском народу, Црква чини темељ његовог идентитета. Посебно у крајевима где је угрожен, народ у Цркви Светосавској налази снагу за даљи опстанак, налази тихо пристаниште и утеху за свакодневни живот. Зато рецимо јасно и гласно: без Светосавске Српске Православне Цркве, ми Срби, као народ, данас не бисмо ни постојали!

Али, ми овај велики јубилеј не славимо нити се Светога Саве и његовог великог дела сећамо зато да бисмо се подсетили на стару славу; да бисмо указивали поштовање предању, *Савиним стопама*, које су биле у темељима нашег националног идентитета. Напротив! Рецимо слободно да ми желимо и да хоћемо да ходимо Савиним траговима, да идемо путем који нам је он завештао. То све давно је пре наших времена сагледао и у најпознатију песму

Светом Сави претечио богомудри црквени песник рекавши: „Пута који води у Живот наставник, и првопрестолник, и учитељ био јеси. Светитељу Саво, ти први дође и, отачаство твоје просветлив, Духом Светим га породи, те у мисленом Рају свеосвећена твоја чеда као маслинова дрвета ти засади.“

Управо зато данас, пројављујући своје присуство на свим континентима, организована у тридесет и девет епархија, у нераскидивом јединству са данашњом Охридском Архиепископијом и њеном благочестивом паством, наша Црква, Савин духовни виноград, непрекидно сведочи о непролазној вредности Христовог Јеванђеља и Васкрсења. Четрдесет и шест архијереја обједињују хиљаде свештенослужитеља, монаха и монахиња у хиљадама храмова расутих широм земљиног шара. Сви они данас једним устима и једним срцем прослављају Оца и Сина и Светога Духа, Тројицу једносушну и нераздељиву.

У четири високошколске богословске просветне установе и осам средњошколских завода школује се данас преко хиљаду младића и девојака који ће као свештенослужитељи и вероучитељи служити Цркви и српском роду, као и целокупном Православљу. Стотине вероучитеља светосавском веронауком поучава стотине хиљада ученика у основним и средњим школама двеју република, Србије и Српске, а усто мноштво наше деце при црквено-школским општинама у Европи, Америци и Аустралији уз верску наставу учи српски језик и ћирилично писмо. Тако широм света преноси светосавску духовност и српску културу.

За осам векова чувања православног идентитета српског народа, наша Црква се никада није затворила у уске националне оквире већ је, крећући се путевима апостола Павла и његовог богословља, отварала своја врата и пунила своје крстионице свима онима који су у Христу Богочовеку препознавали свога Спаситеља, без обзира на националну припадност, боју коже, језик којим говоре и простор на коме живе. Стога је она не само српска већ и васељенска, као што су то, уосталом, и све друге помесне Цркве. Плодови њене делатности су препознатљиви у календару, украшеном именима мноштва светитељâ из рода нашега: краљева и краљица, царева и царица, деспотâ и деспотицâ, просветитељâ и учитељâ, равноапостолних и преподобних, ктиторâ и бесребреникâ, исповедникâ, мученикâ и новомученикâ, христољубивих војвода и војника… Међу њима као први и најсјајнији блиста лик Анђела Српске Цркве, Светог Саве, свесрпског и свечовечанског.

Нека би његовим светим молитвама Господ благословио, укрепио, надахнуо,

сачувао и спасао наш народ и нашу Отаџбину у свим временима и на свим просторима на којима се налази.

Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави!

Срећна и благословена велика годишњица наше помесне Српске Православне Цркве!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о осамстогодишњици аутокефалности Српске Православне Цркве, 2019. године.

Ваши молитвеници пред Господом:

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и
Патријарх српски **ИРИНЕЈ**

Ми-тро-по-лит цр-но-гор-ско-при-мор-ски **АМ-ФИ-ЛО-ХИ-ЈЕ**
Ми-тро-по-лит за-гре-бач-ко-љу-блјан-ски **ПОР-ФИ-РИ-ЈЕ**
Ми-тро-по-лит да-бро-бо-сан-ски **ХРИ-ЗО-СТОМ**
Епи-скоп ша-бач-ки **ЛА-ВРЕН-ТИ-ЈЕ**
Епи-скоп срем-ски **ВА-СИ-ЛИ-ЈЕ**
Епи-скоп ба-ња-луч-ки **ЈЕ-ФРЕМ**
Епи-скоп бу-дим-ски **ЛУ-КИ-ЈАН**
Епи-скоп ба-нат-ски **НИ-КА-НОР**
Епи-скоп но-во-гра-ча-нич-ко-сред-ње-за-пад-но-а-ме-рич-ки **ЛОН-ГИН**
Епи-скоп ка-над-ски **МИ-ТРО-ФАН**
Епи-скоп бач-ки **ИРИ-НЕЈ**
Епи-скоп бри-тан-ско-скан-ди-нав-ски **ДО-СИ-ТЕЈ**
Епи-скоп за-пад-но-е-вроп-ски **ЛУ-КА**
Епи-скоп жич-ки **ЈУ-СТИН**
Епи-скоп врањ-ски **ПА-ХО-МИ-ЈЕ**
Епи-скоп шу-ма-диј-ски **ЈО-ВАН**
Епи-скоп бра-ни-чев-ски **ИГ-ЊА-ТИ-ЈЕ**
Епи-скоп звор-нич-ко-ту-злан-ски **ФО-ТИ-ЈЕ**
Епи-скоп ми-ле-шев-ски **АТА-НА-СИ-ЈЕ**
Епи-скоп бу-ди-мљан-ско-ник-шић-ки **ЈО-А-НИ-КИ-ЈЕ**
Епи-скоп ди-сел-дор-фски и не-мач-ки **ГРИ-ГО-РИ-ЈЕ**
Епи-скоп ва-љев-ски **МИ-ЛУ-ТИН**
Епи-скоп ра-шко-при-зрен-ски **ТЕ-О-ДО-СИ-ЈЕ**
Епи-скоп за-пад-но-а-ме-рич-ки **МАК-СИМ**
Епи-скоп гор-њо-кар-ло-вач-ки **ГЕ-РА-СИМ**

Епи-скоп ис-точ-но-а-ме-рич-ки **ИРИ-НЕЈ**
Епи-скоп кру-ше-вач-ки **ДА-ВИД**
Епи-скоп сла-вон-ски **ЈО-ВАН**
Епи-скоп ау-стриј-ско-швај-цар-ски **АН-ДРЕЈ**
Епи-скоп би-хаћ-ко-пе-тро-вач-ки **СЕР-ГИ-ЈЕ**
Епи-скоп ти-моч-ки **ИЛА-РИ-ОН**
Епи-скоп ни-шки **АР-СЕ-НИ-ЈЕ**
Епи-скоп Ми-тро-по-ли-је ау-стра-лиј-ско-но-во-зе-ланд-ске **СИ-ЛУ-АН**
Епи-скоп бу-е-но-са-и-ре-ски и ју-жноцен-трал-но-а-ме-рич-ки **КИРИЛО**
Епи-скоп дал-ма-тин-ски **НИ-КО-ДИМ**
Епи-скоп осеч-копољ-ски и ба-рањ-ски **ХЕ-РУ-ВИМ**
Епи-скоп за-хум-ско-хер-це-го-вач-ки **ДИ-МИ-ТРИ-ЈЕ**

Ви-кар-ни Епи-скоп мо-ра-вич-ки **АН-ТО-НИ-ЈЕ**
Ви-кар-ни Епи-скоп ре-ме-зи-јан-ски **СТЕ-ФАН**
Ви-кар-ни Епи-скоп мо-хач-ки **ИСИ-ХИ-ЈЕ**
Ви-кар-ни Епи-скоп ди-о-клиј-ски **МЕ-ТО-ДИ-ЈЕ**

ОХРИД-СКА АР-ХИ-Е-ПИ-СКО-ПИ-ЈА:

Ар-хи-е-пи-скоп охрид-ски и Ми-тро-по-лит скоп-ски **ЈО-ВАН**
Епи-скоп по-ло-шко-ку-ма-нов-ски **ЈО-А-КИМ**
Епи-скоп бре-гал-нич-ки **МАР-КО**

Ви-кар-ни Епи-скоп сто-биј-ски **ДА-ВИД**

Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**
Епископ умировљени зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**
Епископ умировљени средњеевропски **КОНСТАНТИН**
Епископ умировљени канадски **ГЕОРГИЈЕ**
Епископ умировљени славонски **САВА**
Епископ умировљени милешевски **ФИЛАРЕТ**
Епископ умировљени нишки **ЈОВАН**

- spc.rs